

**ОПШТИ ПОДАЦИ О
ОПШТИНИ ПЛАНДИШТЕ**

II ОПШТИ ПОДАЦИ

2.1. ТЕРИТОРИЈАЛНИ ПОЛОЖАЈ

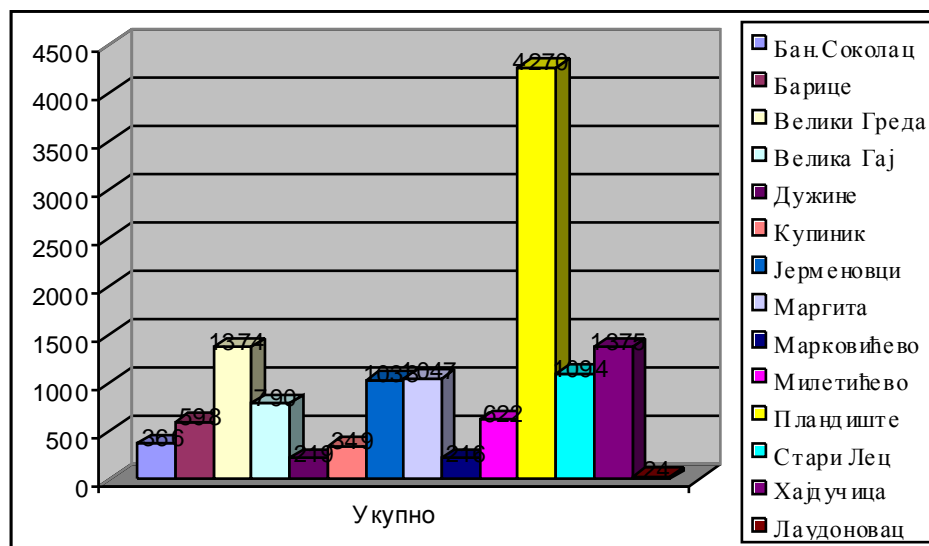
Површина општине Пландиште је 383 km², што чини 1,8% површине АП Војводине. По површини, међу још 44 војвођанске општине налази се на 26 месту. Општина је по попису из 2002. године имала 13.377 становника у 14 насеља. Број становника по насељима је следећи:

Општина Пландиште	Површина К.О. (ха)	Број становника
Банатски Соколац	1.287,81	366
Барице	2.968,26	598
Велика Греда	3.857,47	1.374
Велики Гај	3.323,07	790
Дужине	958,77	219
Јерменовци	3.072,87	1.033
Купиник	2.256,69	349
Лаудоновац	К.О. Пландиште	24
Маргита	4.174,72	1.047
Марковићево	819,70	215
Милетићево	1.797,44	622
Пландиште	4.537,17	4.270
Стари Лец	4.553,76	1.094

Хајдучица	4.706,16	1.375
Укупно	38.313,89	13.377

Табела бр. 1 Број становника по насељима по попису из 2002.г.

Графикон бр. 1 Број становника по насељима по попису из 2002.г.

Територија општине Пландиште се налази у југоисточном делу АП Војводине, тачније у источном делу Баната. Простире се између границе са суседном Румунијом на истоку, општине Сечањ на северу, Алибунар на западу и Вршац на југу.

Може се рећи да је цела територија општине део типичне банатске равнице, са разликама између апсолутних висина које износе око 15 m. Нижи делови се налазе у Алибунарској и Иланџанској депресији, а виши на језерско-лесној тераси. Најнижа тачка (74,6 m) се налази на потезу Липтај у атару Јерменовци (Иланџанска депресија). Највиша тачка (89,5 m) се налази на језерско-лесној тераси на потезу Визурин (североисточно од Маргите). Преовлађују висине између 76 и 79 m.

Ако положај општине посматрамо у односу на педолошку структуру, онда се може рећи да исти није повољан. На овом терену је заступљено 6 типова односно 12 подтипова земљишта. Преко 4/5 територије општине је под ритским земљиштем.

Подручје општине у односу на важније комуникације има релативно повољан положај. Кроз Општину пролази железничка пруга на линији Зрењанин-Пландиште-Вршац-Бела Црква и државни пут првог реда, на релацији Зрењанин-Сечањ-Пландиште-Вршац. Централно место (основни модификатор) орографских, педолошких, вегетационих карактеристика) у рељефу Пландишта заузима систем каналске мреже са дужином од 990,50 km и густином каналске мреже од 26 m/ха. Све три реке Брзава, Моравица и Ројга, које иначе извиру у Румунији су каналисане, своје токове завршавају у Општини, односно припадају сливу ХС Дунав-Тиса-Дунав. Укупна дужина ова три тока износи 44 km.

И поред заступљености сва три вида саобраћаја (друмски, железнички и водни) основни инфраструктурни проблем је неискоришћеност геостратегијског положаја

општине Пландиште, односно инфраструктурна изолованост и неповезаност општине и Републике са суседном државом.

2.2. СТАНОВНИШТВО

Анализа демографског развоја насеља општине Пландиште извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1948-2002. године. Општина Пландиште припада подручјима са просечном густином насељености мањом од 50 становника на 1 km², тачније свега 35 ст/km² и спада у најређе насељена подручја Војводине.

Према последњем попису становништва 2002. године, у 14 насеља општине Пландиште живи 13.377 становника, од чега у центру општине живи 31,9%. Дистрибуција становништва према величинским категоријама ових 14 насеља указује да је просечна популациона величина 956 становника. Осам од 14 насеља ове општине има мање од 1000 становника, док је пет насеља у величинској категорији од 1001-3000 становника, а општински центар је у категорији од 3001-5000 становника.

Анализа структуре становништва по великим добним групама указује на неповољну старосну структуру са екстремно високим индексом старења од 1,3 који је посматрано по насељима још већи и креће се до 3,7 односно 11 за Лаудоновац. Најповољнију старосну структуру има центар општине, са најнижим индексом старења од 0,9, затим насеља Велика Грета и Јерменовци. Старије средовечно и старо становништво чини 55,5% укупне популације у општини Пландиште. Изузетно је високо учешће најстаријег континента становништва (26,9%), а посматрано по насељима креће се и до 40% (изузетно у Лаудоновцу 46%).

Анализа кретања укупног броја становника општине Пландиште, за период од 1948-2002. године, указала је на тренд пада укупног броја становника, по просечној годишњој стопи од -0,7%, тј. популациона величина перманентно опада од пописа 1961. год. Посматрано по насељима, сва насеља бележе пад укупног броја становника, осим општинског центра, а према резултатима последњег пописа и у општинском центру такође опада број становника (само у Старом Лецу је незнатан пораст становника због установе за смештај душевно оболелих лица).

Анализа миграционих кретања извршена је на основу података пописа 2002. године. Према тим подацима учешће аутохтоног становништва је 52,5%, а највећи број становника досељен је из друге општине, односно републике.

Насеља	Година пописа							Прос.стопа раста	
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	1948/02	1981/02
Бан.Соколац	893	869	728	622	458	369	366	-1,67	-1,07
Барице	1332	1359	1331	1259	1044	884	598	-1,49	-2,69
Велика Грета	1808	1946	1942	1775	1585	1508	1374	-0,51	-0,68
Велики Гај	1688	1546	1532	1308	1039	897	790	-1,42	-1,31
Дужине	514	620	623	400	282	234	219	-1,59	-1,21
Јерменовци	1724	1714	1792	1672	1454	1165	1033	-0,95	-1,64
Купиник	998	978	886	735	545	408	349	-1,96	-2,15
Лаудоновац	0	0	0	0	78	50	24	0	-5,77
Маргита	1863	1975	1998	1827	1550	1315	1047	-1,07	-1,89
Марковићево	617	605	505	420	310	241	216	-1,96	-1,74
Милетићево	1528	1510	1323	1025	811	649	622	-1,68	-1,27
Пландиште	3040	3096	3509	3769	4122	4380	4270	0,63	0,17
Стари Лец	1446	1463	1406	1236	1341	1025	1094	-0,52	-0,97
Хајдучица	1772	1849	1880	1834	1519	1464	1375	-0,47	-0,48
Укупно	19223	19530	19455	17882	16138	14589	13377	-0,67	-0,9

Табела бр. 2 Кретање укупног броја становника

Графикон бр. 2 Кретање укупног броја становника

2.3. МРЕЖА И ФУНКЦИЈА НАСЕЉА

Ови простори су били настањени још у палеолиту, затим неолиту, бронзаном и гвозденом добу, о чему сведоче пронађени материјални трагови. Банат је под Римљанима био 150 година, а у периоду Велике сеобе народа, овде су се смењивали Словени, Авари, Гепиди... О тим насељима нема писаних извора.

Најстарије насеље на територији општине Пландиште је Стари Лец, које се први пут помиње у писаним изворима 1333. године, под именом Лећ. До турске владавине помиње се још седам насеља, међу којима су: Велики Гај 1359., Биосег 1375. (данашњи Банатски Соколац), Балад 1385. (данашњи Купиник) и Хајдучка Греда 1405. (данашња Хајдучица), док остала три насеља (Трњан, Шаркац и Берч) више не постоје. Низом војних похода, до средине 16. века, Турци су освојили и наше крајеве и прикључили их Отоманској царевини. За време турске владавине на овом простору су постојала само два насеља и то Велики Гај и Балад (Купиник), док је осталих шест било уништено.

Број Срба у Војводини почео је да расте после сеобе под Арсенијем III Чарнојевићем 1690. године, када је из Србије на север кренуло 40.000 породица. Турци су протерани из Баната 1717. године, након чега је извршено пет колонизација. За време Марије Терезије насељавани су Немци и Шпанци, а у 19. веку у ове крајеве долазе Мађари, Румуни и Словаки.

Крајем периода под Турцима настају 4 нова насеља: Морминта (данашње Пландиште), Зелдеш (ово насеље је изгорело за време револуције 1848. године и више не постоји, а налазило се северно од Велике Греде), Сент Маргита (данашња Маргита) и Сент Јанош (Барице).

По одласку Турака, након 1717. године, настаје период повољних друштвено-економских услова. У 19. веку је формирано шест нових насеља: Ирмењихаза (данашњи Јерменовци), Сечењифалва (Дужине), Ујфала (Марковићево), Велика Греда, Рарош (Милетићево) и Лаудонтања (Лаудоновац), а три стара су поново насељена: Хајдучка Греда, Стари Лец и Биосег (Банатски Соколац). Првобитни положај Хајдучице је често шављен, па је 1842. године насеље измештено нешто јужније, на место данашње Хајдучице. Услед пошава и пожара нека насеља су (и више пута) нестајала и опет настајала, тако да су од периода турске владавине континуирано насељени једино Велики Гај и Маргита.

После Првог светског рата, 1919. године, Војводина, дакле и Банат, улазе у састав Краљевине СХС. Тада је извршено систематско насељавање ових крајева, а објекти колонизације били су велики поседи у власништву земљишне аристократије страног и домаћег порекла. У састав Југославије 1923. године улазе Велики Гај и Марковићево (тада Крива Бара). На подручју Општине настала су тада и три нова насеља на местима старих: Банатски Соколац (на пустари Биосег), Милетићево (на пустари Рарош) и Купиник (тада Александров Гај на месту Балата), насељавањем колониста из брдских крајева Лике, Кордуна, Баније, Босне и Херцеговине и Црне Горе. У овом периоду промењено је шест имена насеља: Хајдучка Греда постаје Хајдучица, Зичидорф - Мариолана, Сент Маргита - само Маргита, Ирмењихаза - Јерменовци, Сечењифалва - Сеченово, а Ујфала постоје Крива Бара.

После Другог светског рата не настају нова насеља, само је опет дошло до промене неких назива: Крива Бара постаје Марковићево, Сеченово - Дужине, Александров Гај - Купиник и Сент Јанош - Барице. У то време извршено је још једно систематско

насељавање овог простора, а основ колонизације су била напуштена немачка имања, на која су дошле породице из Македоније, Словеније, Србије и Босне и Херцеговине.

Данас општина Пландиште има 14 насеља, са просечним бројем 955 становника у насељу, што је четири и по пута мање од војвођанског просека, који износи 4.351. Полазећи од историјског, културног, архитектонско-грађевинског наслеђа, географског положаја, расположивих привредних и друштвених ресурса као потенцијала развоја, евидентно је да су данашња насеља општине Пландиште, настајала и развијала се под различитим условима и околностима, као и утицајем различитих фактора. Без обзира на разлике у настанку и развоју, сва насеља општине Пландиште имају карактеристике типичних плански формираних војвођанских насеља, у којима доминирају правилне ортогоналне матрице уличне мреже, прилагођене конфигурацији терена, друштвено-економским односима и другим условима. Плански основ насеља задржан је од настанка па до данашњих дана. Издужен облик грађевинског рејона има само Велика Грета, а крстаст облик имају Марковићево и Лаудоновац, што су условиле геоморфолошке и хидролошке прилике, док преосталих 11 насеља имају готово правилан четвороугаони облик. Природни услови не представљају, ни код једног насеља у општини, ограничавајући фактор у погледу како досадашњег, тако и будућег развоја.

Као резултат вишевековног друштвено-економског развоја, на територије општине данас се налази 14 насеља или 3% целокупног броја насеља у Војводини.

Диференцијација насеља на градска и сеоска у модерно доба, с једне стране, условљена је развојем индустрије, концентрације радне снаге и капитала, а с друге стране интензитетом деаграризације. Сеоска насеља су са претежно пољопривредном производњом, а градска са секундарним и терцијарним делатностима.

Центар општине је насеље Пландиште са 4.270 становника, пет насеља су у категорији 1001-3000 становника (Велика Грета, Јерменовци, Маргита, Стари Лец и Хајдучица), док су преосталих осам насеља у величинској категорији до 1000 становника (Банатски Соколац, Барице, Велики Гај, Дужине, Купиник, Лаудоновац, Марковићево и Милетићево). Величина насеља и број становника су опредељујући фактори у мрежи насеља општине, тако да насеље Пландиште има статус општинског центра и градског је карактера, док су остала насеља руралног карактера и имају статус насеља – локалне (месне) заједнице. Једино Лаудоновац нема свој атар и месну заједницу, већ је у склопу К.О. и МЗ Пландиште.

Један од основних проблема и ограничења развоја је изузетно лоша демографска ситуација у општини Пландиште. Константан пад броја становника се бележи већ дуже време, а нажалост основне структуре становништва су такве да неће обезбедити побољшање демографске ситуације ни у наредном периоду. Присутно је изражено старење популације и демографско пражњење одређених насеља. Такође, евидентна је поларизација и неравномерност у досадашњем развоју, као и концентрација становништва, активности, јавних, радних и других садржаја у Пландишту, за разлику од недовољно развијених осталих насеља. Пландиште, као општински центар, има ексцентричан положај у односу на територију општине и нека насеља. Такође, општина Пландиште има изузетно малу густину насељености у односу на просечну у Војводини (свега 35 ст./km², у односу на 94 ст./km² за подручје Војводине), а релативно велику густину мреже насеља (3,7 насеља/100 km² у односу на 2,2 насеља/100km² на подручју Војводине).

2.4. МРЕЖА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Постојећа заступљеност јавних служби у насељеним местима општине Пландиште је приказана у следећој табели:

	Б а н. С о к о л а ц	Б а р и ц е	В е л и к а Г р е д а	В е л и к и Г а ј	Д у ж и н е	Ј е р м е н о в ц и	К у п и н и к	Л а у д о н о в а ц	М а р г и т а	М а р к о в и ћ е в о	М и л е т и ћ е в о	П л а н д и ш т е	С т а р и Л е ц	Х а ј д у ч и ца
I Социјална заштита														
1. Центар за социјални рад												+		
2. Дом за душевно оболела лица													+	
II образовање														
3. Дечија предшколска установа	+	+	+	+		+			+		+	+	+	+
4. Подручна основна школа од I-IV разреда	+			+		+	+				+		+	
5. Основна школа од I-VIII разреда		+	+			+			+			+		+
III Здравствена заштита														
6. Амбуланта, мобилна здравствена служба	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+		+	+
7. Дом здравља												+		
9. Дом здравља- апотека			+			+						+		+
IV Култура														
9. Народна библиотека			+									+		
10. КОЦ "Вук Караџић"												+		
V Информат. делатност и комуникације														
11. Радио												+		
VI Физичка култура														
12. отворени уређени спортски терени					+						+			+
13. уређени и опремљени спортски терени											+			+
14. физкултурна сала			+			+						+		+

Табела бр. 3 Постојећа мрежа јавних служби у општини Пландиште

2.4.1. Социјална заштита

Центар за социјални рад Пландиште, са укупно 6,5 запослених, смештен је у дворишној згради Скупштине општине Пландиште. Центар обавља послове породично правне и материјалне заштите социјално угрожених категорија становништва. Тренутно материјалну заштиту ужива око 200 породица, односно око 400 корисника. Простор, укупне површине 45 m², у коме је смештен центар, не задовољава основне услове за обављање делатности.

Друга установа која обавља делатност у оквиру социјалне заштите је Дом за смештај душевно оболелих лица "1. октобар" Стари Лец, који пружа услуге корисницима

са специјалним потребама. Установа има укупно 550 корисника, о којима се стара 148 запослених. Дом је смештен на простору од 54.373м², у објектима површине 7197 м². Недавно је, уз помоћ стране донације, завршена изградња новог павиљона за смештај лица, површине преко 1000 м².

На подручју Општине постоји само једна установа из области дечије заштите и то Дечији вртић "Срећно детињство" Пландиште са подручним одељењима у још 5 насеља. У оквиру ове установе запослено је око 40 радника, а услугом је обухваћено око 200 деце. Само у Пландишту услуге се пружају за децу узраста од 1 до 6,5 година, а у осталим насељима за децу узраста од 3 до 6,5 година. Објекат у Пландишту је саграђен 1982. године, са свим потребним садржајима, потпуно комунално опремљен и у доста је добром стању. Просторије подручних одељења се налазе у оквиру зграда основних школа, те је у оквиру реконструкције школа неопходно извршити и адаптацију и санацију простора намењених за дечије вртиће.

2.4.2. образовање

На територији Општине постоје три основне школе и то у Пландишту, Великој Греди и Хајдучици.

Основна школа "Доситеј Обрадовић" Пландиште има укупно 653 ученика, од чега у матичној школи Пландиште 383. Настава ове школе се одвија и у подручним одељењима у Маргити, Јерменовцима и Барицама у осмогодишњем трајању и у Великом Гају, Купинику и у Јерменовцима (на српском језику) у четворогодишњем трајању. Објекат школе у Пландишту је у доста добром стању. Зграда је саграђена 1976. године, са свим прагећим садржајима (фискултурна сала и отворени терени за мале спортове), те се исти поред потреба школе користе и за активности спортских друштава. Објекти подручних одељења су у доста лошем стању, па је неопходна њихова адаптација и реконструкција.

Основна школа "Јован Стерија Поповић" Велика Грета има укупно 198 ученика, од чега је у матичној школи Велика Грета 167. Настава ове школе се одвија и у подручним одељењима у Милетићеву и Банатском Соколцу у четворогодишњем трајању, а ученици из Марковићева путују у Велику Греду.

Основна школа "Јован Јовановић Змај" Хајдучица има укупно 147 ученика, од чега је у матичној школи Хајдучица 131. Настава ове школе одвија се и подручном одељењу у Старом Лецу у четворогодишњем трајању, а ученици из Дужина путују у матичну школу.

У оквиру две основне школе у Великој Греди (48 деце) и Хајдучици (48 деце) обавља се предшколско васпитање и образовање са укупно са 3 подручна одељења у Милетићеву, Банатском Соколцу и Старом Лецу.

2.4.3. Здравствена заштита

Дом здравља "1. октобар" Пландиште пружа здравствену заштиту на целој територији општине, као једина здравствена установа, са амбулантама у свим насељеним местима, са укупно 94 запослена радника. Поред пружања здравствених услуга, Дом здравља је организовао и апотекарску службу у четири насељена места. У здравственој

станици у Планишту пружају се услуге опште праксе и специјалистичке услуге зубне службе, педијатрије, гинекологије, медицине рада, лабораторије, рентгена и интерне медицине.

Објекат здравствене станице у Планишту је саграђен 1980. године и у доста је добром стању. Амбуланте у Великој Греди, Хајдучици, Милетићеву и Старом Лецу су комплетно адаптиране и у потпуности задовољавају потребе здравствене службе. Амбуланте у Маргити, Великом Гају, Купинику и Барицама су делимично адаптиране, те је неопходно наставити са радовима на њима како би се у потпуности привеле намени. Амбуланте у Дужинама, Марковићеву, Јерменовцима и Банатском Соколцу нису адаптиране и у њима се отежано пружају здравствене услуге.

2.4.4. Култура

На подручју Општине из области културе задњих година је учињен велики напредак пре свега кроз оснивање Народне библиотеке и Културног центра "Вук Караџић" Планиште.

Народна библиотека је смештена у згради месне заједнице Планиште у простору површине 72 м². Библиотечки фонд износи 14.500 књига. У оквиру наведеног простора смештени су још читаоница и простор за запослене. Како је у плану да се фонд књига повећа, формира дечије одељење библиотеке, изложбени простор и завичајни фонд неминовно се намеће питање обезбеђења другог одговарајућег простора. Поред матичне библиотеке отворено је и одељење у Великој Греди, површине 50 м² са фондом књига 1000.

Културни центар "Вук Караџић" Планиште већи део својих активности је усмерио на организовање културних садржаја у самом насељу Планиште, приређивањем филмских и позоришних представа, концерата и забаве за младе. Ове активности се одвијају у простору биоскопске сале и дискотеке. Поред овога значајне активности се одвијају у оквиру културно уметничких друштава у Планишту, Великој Греди, Маргити и Јерменовцима.

Четири насеља на територији Општине немају изграђене домове културе и то Дужине, Барице, Велики Гај и Стари Лец. **Домови културе** у већини осталих насеља су запуштени и нису у функцији, те је неопходна њихова реконструкција и адаптација.

2.4.5. Информативна делатност и комуникације

Општина Планиште нема локалне новине, ни телевизијску станицу. Има једну локалну радио станицу – *Радио "Бумбар"*.

Представници локалних медија су:

- ТВ "Лав", ТВ "Банат" са седиштем у Вршцу
- Радио „Бумбар“
- Општина има званичну веб презентацију (www.plandiste.com), постоји још једна у употреби (www.plandiste.co.yu)
- Од штампаних медија постоји само недељник "Вршачке вести" са седиштем у Вршцу; две стране припадају информацијама из Планишта које попуњава лице запослено у Општинској управи.

2.4.6. Физичка култура и спорт

Спортске активности на територији Општине се одвијају у оквиру 15 спортских клубова, од чега је 10 фудбалских, два кошаркашка, један карате, један одбојкашки и један шаховски, док у четири насеља - Барице, Јерменовци, Марковићево и Стари Лец фудбалски клубови формално постоје, али нису активни. У оквиру ових клубова регистровано је укупно око 610 спортиста. Запажене резултате, на такмичењима, како у земљи тако и у иностранству, постижу чланови карате клуба.

Сва насеља (осим Марковићево и Лаудоновца) имају отворене уређене терене за фудбал. Већи део ових терена није адекватно опремљен пратећим садржајима, или су у лошем стању, недостају комунална инфраструктура и приступне саобраћајнице. Већи део активности малих спортова одвија се у оквиру физкултурних сала основних школа у Планишћу, Великој Греди и Хајдучици. У даљем периоду неопходно је учинити значајне напоре на развоју спортског аматеризма и рекреативног спорта, као и обезбеђење материјалних услова за реконструкцију и адаптацију постојећих спортских објеката на подручју општине.

2.5. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ

2.5.1. Геоморфологија

На територији општине Планиште постоје три рељефне целине. То су Алибунарска и Иланџанска депресија (систем Источно банатских депресија), те језерско-лесна тераса која раздваја поменути депресије.

Прилично једноличан низијски предео крије веома бурне тектонске и палеоморфолошке процесе који су се манифестовали у његовој еволуцији. Ти процеси се огледају у сукцесивном тектонском спуштању (радијални покрети) њене подлоге и стварању тектонских ровова, који чине основу Алибунарске и Иланџанске депресије. Постојање ровова показује са једне стране карактер премиоценог рељефа, а са друге стране интензитет и ефекат радијалних тектонских покрета. Упоредивши дубину основног горја, која достиже 2500 m, са издизањем планина алпског орогена, чије висине, код нас достижу 2500 m, али су своје издизање започеле много пре, закључујемо да систем депресија, који обрађујемо лежи на изразито лабилној основи, карактеристичној за млада и дубока потолинска улегнућа у континенталним деловима земљине коре.

Стварање Алибунарског и Иланџанског тектонског рова је уследило после дуге континенталне, односно ерозивне периоде, која је трајала до пред крај палеогена.

Алибунарска депресија има правац пружања југозапад-североисток и елипсоидног је облика. По дужој оси се простире од Алибунара, дакле јужнобанатске лесне заравни до државне границе са Румунијом, а по краћој оси од језерско-лесне терасе на северу до језерско-лесне терасе на истоку. Значи, Алибунарска депресија захвата крајњи јужни део општине, тачније од појаса ширине од 600 до 1000 m северно од Моравице до канала Шулов.

Иланџанска депресија такође има правац пружања југозапад-североисток. По тој оси простире се од Иланџе тј. од јужнобанатске лесне заравни до државне границе са Румунијом. По оси југоисток-северозапад простире се од језерско-лесне терасе до алувијалне равни Тамиша. Иланџанска депресија има зделаст облик. Простире се средишњим и северним делом Општине тачније ограничена је поменутом језерско-лесном терасом, државном границом са Румунијом, Брзавом и Каналом ДТД.

Алибунарска и Иланџанска депресија су због своје затворености и релативно мале надморске висине биле, а и данас су, изложене честим превлажавањима, било од изливања водотока било од подземних вода. Услед тога је у овим депресијама и дошло до деградације земљишта. У годинама са екстремним временским приликама (изразито влажне или сушне године), услед лоших водно-ваздушних карактеристика ових некавалитетних типова земљишта, тешко је имати успешну пољопривредну производњу. Непрекидним мелиоративним радовима, кроз историју, ове депресије се све више прилагођавају човеку.

2.5.2. Геолошке особине

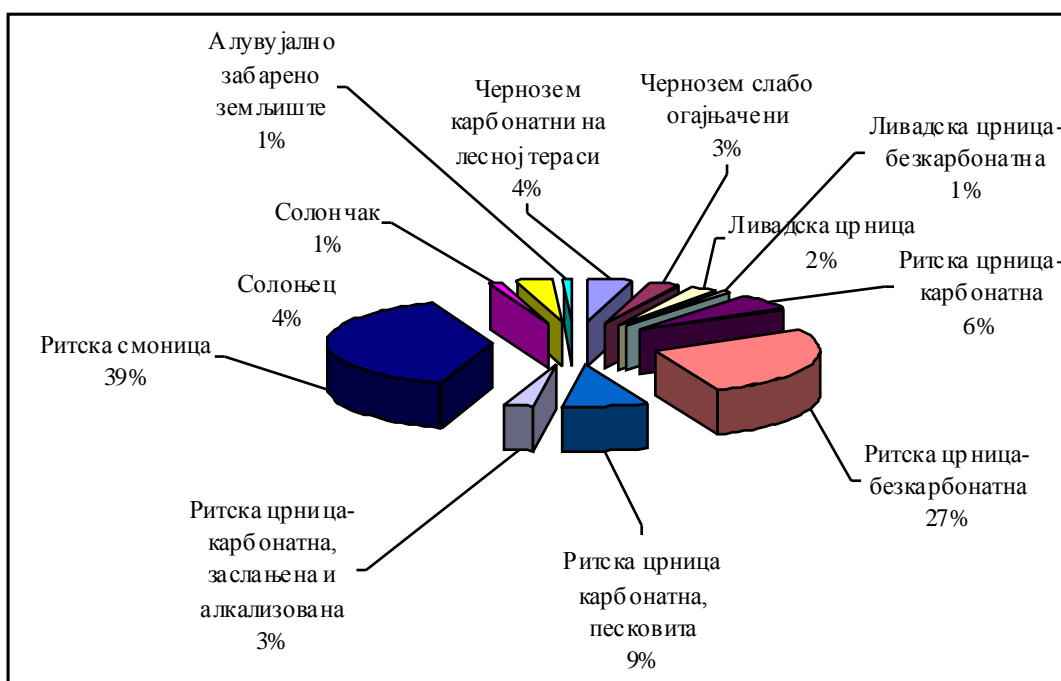
На територији општине Пландиште геоистраживања се изводе већ близу 50 година. Она пружају неопходне и многобројне податке за потпуније познавање геолошке грађе како овог дела, тако Војводине и Панонског басена уопште. Прво испитивање је спровела Немачка фирма "Петрол АД" за време другог светског рата, али до бушења није дошло због ратних прилика. Прва структурна бушења су изведена 1947. године. Анализирани су подаци из три групе структурних бушотина и то код насеља Јерменовци, Велика Греда и Пландиште. На профилима бушотина издвојено је пет слојева по времену настанка: основно горје (пренеоген), миоцен, понт (доњи плиоцен), плаудински слојеви (горњи плиоцен) и квартар.

2.5.3. Педолошке карактеристике

Педолошка карта општине Пландиште представља прави мозаик (6 типова и 12 подтипова) који се састоји од квалитетних врста земљишта у Маргити, Барицама, Јерменовцима, Пландишту, поред Брзаве, Моравице, Ројге и канала (чернозем карбонатни, ливадска црница и ливадска црница карбонатна), просечно квалитетних које се као компактна целина простиру од линије Марковићево, Милетићево, Банатски Соколац, Пландиште (ритска црница, песковита карбонатна и бескарбонатна), па све до тешке ритске црнице и смонице (захвата простор ограничен линијом Хајдучица, Велика Греда, Јерменовци, каналом ДТД), заслањене или са заслањеним пегама. Најнижи делови општине састоје се од солончака и солоњца.

ВРСТЕ ЗЕМЉИШТА	ha	%
Чернозем карбонатни на лесној тераси	1725	4,50
Чернозем слабо огајњачени	1119	2,92
Ливадска црница-безкарбонатна на лесној тераси	951	2,48
Ливадска црница-безкарбонатна	364	0,95
Ритска црница-карбонатна	2293	5,98
Ритска црница-безкарбонатна	10329	26,96
Ритска црница карбонатна, песковита	3289	8,58
Ритска црница-карбонатна, заслањена и алкализована	1040	2,71
Ритска смоница	14982	39,10
Солончак	502	1,31
Солоњец	1448	3,78
Алувијално забарено земљиште	271	0,71
УКУПНО	38313	100

Табела бр 4 Укупне површине (ха) под појединим врстама земљишта у општини Пландиште

Графикон бр 3 Површине под појединим врстама земљишта у општини Пландиште (%)

Педолошке предиспозиције нису повољне: више од 80% земљишта заузима неквалитетно земљиште (ритске црнице и смонице). Такође присутна је слаба водно-ваздушна проводљивост, односно у периоду јачег влажења земљишта, оно је лепљиво и тешко за обраду док је за време суша земљиште тврдо и испуцало. Приоритетан задатак

представља извршење мелиорационих радова (уређење, пре свега подземних радова, наводњавање).

2.5.4. Климатска особине

Општина Пландиште се налази у умерено-континенталном климатском појасу, карактеристичном за Банат, али са извесним специфичностима. Средња годишња температура од 11,5°С је највиша у Војводини; годишње амплитуде средње месечних температура од 21,1°С су најмање у Војводини, зиме су најтоплије у Војводини 1,5°С; ово је најветровитији део Војводине, са малим бројем дана без ветра; кошава, као доминантан ветар, има у општини Пландиште највећу учесталост кошаве у Војводини, јавља се просечно 73 дана годишње, са максималном брзином од преко 150 km/h; подручје општине Пландиште је са најмањом релативном влажношћу у Војводини (средња годишња релативна влажност је 71%); облачност је већа од просека за Војводину (средња годишња облачност је 57%, за време вегетационог периода је 49%); ово је подручје са најнижом сумом осунчавања у Војводини (просечно годишње 1988 h) и са највећом количином падавина (просечно годишње 657 mm/m²), у просеку у току зимског периода сваких 5 дана долази по један са снежним падавинама, снег се у просеку задржава 29 дана годишње. Једном речју, климатски предуслови погодују квалитетној пољопривредној производњи. Међутим треба рећи да су изузетно велике осцилације температуре, брзине ветрова и количине падавина, као и да су основни лимитирајући фактори поред чињенице да је 80% неквалитетног земљишта, мала влажност, мали број сунчаних дана и велика учесталост и брзина ветрова.

2.5.5. Природни потенцијали

Општина Пландиште располаже природним потенцијалима који су недовољно валоризовани, али који обезбеђују основне претпоставке за повећање економске снаге и динамичнији развој општине. Међу значајније ресурсе убрајају се пољопривредно земљиште, водни ресурси, као и погодни услови за развој туризма.

Пољопривредно земљиште представља најобимнији и најзначајнији ресурс. Простире се на 34.731 ha и обухвата 90,7% територије општине. У структури пољопривредног земљишта доминирају површине под ораницама и баштама (92,9%), па ратарство представља основну грану пољопривреде. У оквиру ратарских култура највише су заступљена жита (64,4%) и индустријско биље (25,3%). Пашњаци обухватају (5,8%) а ливаде (0,6%) пољопривредног земљишта. Незнатан део земљишта је под воћњацима и виноградима (0,3%). Индивидуални сектор располаже са 43,8% пољопривредног земљишта.

Интензивније коришћење пољопривредног земљишта у складу са његовим природним својствима, односно постизање већих приноса квалитетних производа је једна од претпоставки за будући развој. Од велике важности је примена мелиорационих радова са циљем побољшања водног режима земљишта и његове плодности. Развојни значај пољопривредног земљишта као основног природног ресурса зависиће, пре свега од изградње прерађивачких капацитета.

Водни ресурси су у значајној мери заступљени на територији општине Пландиште. Територијом општине протичу три речна тока: Брзава, Моравица и Ројга који долазе из Румуније, а завршавају се у општини Пландиште. Укупна дужина ова три тока на територији Општине износи 44 km. За одвођење површинских вода, као и регулисање режима подземних вода, изграђена је густа каналска мрежа у укупној дужини од 990,5 km. Поред канала ДТД у који притичу све воде општине, већи канали су Шуљхов и Карачонијев канал. Остали канали су средњих или малих димензија, а највећа густина каналске мреже је у Алибунарској депресији. Подземне воде, које се одликују високим нивоом, јављају се у виду фреатских и артезијских вода. Радови на регулисању водотокова започети су још 1745. године прокопавањем корита Брзаве (до тада је значајан део територије општине био под мочварама), а тек изградњом хидросистема ДТД значајно је отклоњен проблем негативног утицаја подземних вода.

Развој и значај водних ресурса зависиће од њихове заштите, очувања и уређења, наставка изградње заливних система, наставка истраживања термалних извора, затим развоја привредног и спортског риболова, као и изградња одговарајуће туристичке инфраструктуре и развоја туризма.

Енергетске сировине - подручје општине располаже енергетским сировинама: нафтом и природним гасом.

Нафта се експлоатише на нафтном пољу "Велика Греда-југ" и нафтном пољу "Јерменовци". Ово лежиште носи епитет првог у Војводини, експлоатише се од 1956. године. Гасно поље "Велика Греда" је, такође међу првим лежиштима гаса у Војводини, које је у експлоатацији од 1952. године, али су његове резерве већ исцрпљене. Лежиште гаса код Пландишта које је у експлоатацији од 1962. године, такође је исцрпљено. Идентификоване су резерве геотермалних вода, а неопходно је извршити истраживања и валоризацију овог потенцијала у наредном периоду. Цео простор општине Пландиште је истражни простор нафте, гаса и хидротермалне енергије.

Неметалне минералне сировине - на територији општине су регистроване и истражене две појаве кварцних пескова:

- на западном ободу села Ватин, поред пута Ватин-Велики Гај и
- на југоисточном ободу села Милетићево.

Обе наведене појаве немају већи економски значај и користе се искључиво за потребе локалног становништва. На подручју општине распрострањена је и глина, сировина за производњу разних цигларских елемената.

Шуме -се простиру на свега 0,6% територије општине и представљају недовољно заступљен ресурс. Обзиром на значај које шуме имају, императив је пошумљавање и значајно повећање шумског фонда у наредном периоду.

Лов и риболов - територија општине богата је различитим врстама дивљачи, а лов на овим просторима има дугу традицију. Обзиром на присуство бројних водених површина, постоје погодни услови за развој привредног и спортског риболова. Природни услови, заједно са изграђеним туристичко-угоститељским капацитетима (мотел "Платан" и замак "Капетаново"), представљају основ за развој, пре свега ловног и риболовног, бањског, спортско-рекреативног, излетничког и транзитног туризма, под условом да се

реализује просторно уређење локалитета, изгради одговарајућа туристичко-угоститељска инфраструктура, као и да обезбеди рационално газдовање овим ресурсима.

2.6. Привредна делатност

Као основа за анализу досадашњег привредног развоја општине Пландиште коришћени су подаци Републичког завода за статистику, Агенције за привредне регистре, као и резултати извршене анкете великог броја субјеката (појединачна предузећа, представници МЗ и др.). Сагледавањем основних развојних индикатора, извршена је анализа привредне развијености општине Пландиште.

Пољопривреда је основна привредна грана и носиоц развоја општине Пландиште. Од укупно оствареног народног дохотка у општини Пландиште 2005. године, 43,77 % је остварено у пољопривреди, што указује да ова општина изразито пољопривредно подручје (Јужно-банатски округ оставрује 27,33 %, а Војводина 22,41 % у овој делатности), затим о 29,90 % је остварено у прерађивачкој индустрији и 9,74 % у трговини на велико и мало. Од укупног народног дохотка 53,87% је остварено у приватној својини, 9,13 % у друштвеној, 24,89% у мешовитој, 10,89% у државној и 1,23% у задружној својини. У структури запослених (активно становништво које обавља занимање, Попис 2002. год), од укупно 4562 активних у примарним делатностима ради око 37%, у секундарним око 33% и у терцијарним делатностима око 30%.

Степен привредне развијености одређује се према различитим критеријумима. Један од њих је остварени народни дохотак по становнику, затим одређени показатељи за мерење степена развијености (кориговани НД/становнику, број запослених на 1000 становника, промет у трговини на мало по становнику, број телефонских претплатника на 1000 становника). У оквиру Јужно-банатског округа, коме припада општина Пландиште, према оствареном народном дохотку по становнику, једна је од најнеразвијенијих. По оствареном народном дохотку по становнику 2005. године, од укупно 8 општина овог округа, општина Пландиште је на последњем месту.

По оствареним вредностима овог показатеља, општина Пландиште је знатно испод просека за Јужно-банатски округ и испод просека АП Војводине и Републике Србије.

Индустрија је поред пољопривреде најзначајнија привредна област Општине. Од укупно оствареног народног дохотка општине Пландиште 29,90% је остварено у прерађивачкој индустрији. У оквиру индустрије заступљене су: прехранбена, текстилна индустрија, прерада пластичних маса и др. Носилац агроиндустријске производње је Холдинг компанија "Агробанат", која је у процесу реструктурирања власништва. Просторна дистрибуција индустријских капацитета указује на њихову изразиту концентracију у центру општине (само у неколико сеоских насеља-Јерменовци, Велика Грета... постоје мањи прерађивачки погони), што је неповољно са становишта равномерног развоја свих насеља, нарочито пограничних.

Од укупно оствареног народног дохотка у општини Пландиште 9,7% је остварено у трговини, што говори да она није довољно развијена. Капацитети намењени задовољавању свакодневних потреба становништва су задовољавајући, док су за снабдевање трајним потрошним добрима становници усмерени на веће трговинске центре (Вршац, Зрењанин, Београд). Просторна дистрибуција капацитета мало продајне мреже је доста неповољна, јер је највећа концентрација у општинском центру, што отежава равномерно услуживање потрошача у осталим насељима општине.

Приватно предузетништво у општини Пландиште је у благом успону, а број предузетничких радњи је из дана у дан све већи. Структура предузетничких радњи говори да их је највећи број из области трговине и угоститељства. Укупан број предузетничких радњи у општини Пландиште је 230 и исте запошљавају око 500 радника. Највећа концентрација предузетничких радњи је у самом центру општине.

На територији општине Пландиште угоститељство је неразвијено и незнатно утиче на формирање дохотка општине. У угоститељству је остварено 1,6% од укупног народног дохотка. Анализа структуре и обима угоститељских објекта показује да је потребно побољшати опремљеност објеката и подићи ниво услуга, јер не задовољавају потребе корисника у потпуности. Већина угоститељских капацитета пружа услуге пића, док капацитети за пружање услуга исхране и смештајни капацитети нису у довољној мери заступљени.

2.7. Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

Постојеће стање у оквиру простора општине Пландиште са саобраћајног гледишта карактерише постојање три вида: друмски, железнички и водни. Друмски саобраћај је основни вид саобраћаја у оквиру овог простора и он својим капацитетима задовољава већину захтева за путничким и робним превозом, док се железнички и водни саобраћај не користе.

Друмски саобраћај је основни вид саобраћаја који омогућује комуникацију овог простора са окружењем и субрегионима. Основни саобраћајни капацитет овог простора у домену друмског саобраћаја је **државни пут I реда бр. 7.1**, Зрењанин – Сечањ – Пландиште – Вршац где се укључује такође на државни пут првог реда .1.9 и даље ка граничном прелазу Ватин, према суседној Румунији. Укупна дужина овог пута на територији општине Пландиште је 34 km. Овај путни капацитет је основни носилац и апсорбер свих, како транзитних (из правца макрорегионалног центра Новог Сада и регионалног центра Зрењанина), тако и изворно-циљних активности које настају у оквиру општинског простора и простора суседних општина (Вршац, Сечањ).

Такође, значајан друмски правац који је важан за међуопштинско повезивање је **државни пут II реда бр.125**, Пландиште – Алибунар, такође као пут између два категорисана државна пута вишег ранга (ДП бр.7.1 и бр.1.9) који повезује општину Пландиште са Панчевом као седиштем региона и даље ка Београду. Укупна дужина овог путног правца на територији општине је 11 km.

Простор општине Пландиште пресецају и општински (локални) и некатегорисани путеви. Унија ових путева као врло битан елемент капиларне путне мреже, омогућује функционално повезивање свих урбаних и руралних средина, као и функционисање атарског саобраћаја, с обзиром на пољопривредну производњу и садржаје у атару. Укупна дужина локалних категорисаних путева који повезују сва насеља на територији општине је 40 km. До засеока Лаудоновац постоји пут са шљунчаном подлогом у дужини од 4 km.

Поред ових значај сегмент урбаног живота представља изграђеност уличних саобраћајница у свим насељима на територији општине. Укупна дужина свих уличних саобраћајница је 116 km +854 m од чега са савременим коловозом 82 km + 334 m, шљунчаним коловозом 16 km + 950 m и земљаним коловозом 17 km + 750 m. Уличне саобраћајнице са савременим коловозом чине 70,5 % укупне уличне саобраћајне мреже.

Железнички саобраћај на простору општине Пландиште не функционише већ више од двадесет година. У току 1997. године у сарадњи са суседним општинама започета је и урађена делимична реконструкција пруге од границе са општином Сечањ до насеља Стари Лец. Те исте године на том пружном правцу је врло кратко функционисао превоз путника. Интегрално повезивање овог вида саобраћаја са осталим видовима саобраћаја уопште не постоји. Стање капацитета железничког саобраћаја на овом простору је на ниском техничко технолошком нивоу, па је и то један од разлога не коришћења овог вида саобраћаја у извршењу транспортног рада. У будућности, нужно се мора извршити генерални ремонт пруге као и модернизација сигнално- безбедоносних уређаја, чиме би се створили услови да се овај вид саобраћаја укључи у прерасподелу транспортног рада. У току је израда Студије ревитализације пруга Јужног Баната која ће дати одговоре о оправданости функционисања железничког саобраћаја и на подручју општине Пландиште. Носилац израде студије је Саобраћајни факултет Београд у сарадњи са свих осам општина Јужног Баната и Покрајинским секретаријатом за привреду.

Водни саобраћај је присутан на простору општине Пландиште преко пловног канала ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка – Нови Бечеј који својим хидролошким карактеристикама (двосмерна пловидба са газом од 2,1 m на деоници од 45 km до 85 km – пловни пут IV категорије), омогућује извршење транспортног рада каналским пловима. Хидролошки услови дозвољавају пловидбу током целе године. Дуж пловног пута канала Банатска Паланка – Нови Бечеј не постоји задовољавајући ниво инфраструктуре који би омогућио укључење овог вида саобраћаја у прерасподелу транспортног рада при превозу масовних роба и не постоје саобраћајно манипулативни капацитети за интегрално повезивање са друмским саобраћајем. Од капацитета водног саобраћаја на простору општине Пландиште постоји јавно пристаниште у Јерменовцима са минималним претоварним капацитетима и отвореним складиштем расутих терета. Међутим, да би се овај вид саобраћаја афирмисао у домену привредног развоја, ови капацитети се морају доградити и модернизовати, чиме ће се донети просперитет овом простору узимајући у обзир повољне просторне, хидролошке и инфраструктурне услове.

Водопривредна инфраструктура

Сматра се да је у експлоатацију пуштен 1977. год. магистрални канал (ХС) ДТД, Нови Бечеј-Банатска Паланка, кад је завршена брана на реци Тиси код Новог Бечеја. Функција канала је вишенаменска и до данас он је недовољно искоришћен на територији општине Пландиште у правцу привредног развоја – у ужем смислу агрокомплекса. Канал се у недовољном степену користи за снабдевање водом великих потрошача као што су индустрија, рибњаци, наводњавање, хидротранспорт вода, одвођење сувишних атмосферских вода из насеља која непосредно налажу на канал.

Заштита од сувишних унутрашњих вода спроводи се мелиоративним отвореним каналима у дужини од 990,5 km подељених у осам сливова за одводњавање и то: 1) Милетићево, 2) Купиник II, 3) Стари Лец, 4) Ројга, 5) Барице и 6) Моравица 7) Алибунарски рит – Бобаја и 8) Вршачки Рит. Детаљној каналској мрежи (ДКМ) из године у годину умањује се функција благовременог пријема и спровођења сувишних атмосферских вода и дренажна функција за пријем подземних вода, због нередовног одржавања, услед чега долази до закоровљавања и замуљења пројектованог профила канала. Дешава се случај да нема дотока воде до црпних станица, а да су обрадиве површине под водом.

Одбрана од спољних вода дуж каналисаних водотокова, спроводи се одбрамбеним насипима са обе стране тока. Геометрија насипа одговара заштити од појаве великих вода, међутим у погледу статичке стабилности насипи су у неким деловима дотрајали због неблагоприятног одржавања. Поплавни таласи формирају се у горњим сливовима у суседној Румунији. Укупна дужина одбрамбених насипа на територији општине је 115,84 km и то на реци Брзави, Ројги и Моравици као и гранични насип према суседној Румунији.

Водоводна инфраструктура

Водоснабдевање на територији општине Пландиште се базира на експлоатацији подземних вода из основног водоносног хоризонта артерске издани, путем централних водовода у свим насељима. Само насеља Велики Гај и Купиник имају заједничко извориште. Укупна дужина водоводне мреже на територији општине је 131,57 km, на коју је прикључено 4.694 потрошача. Водоводи су грађени у различитом временском периоду углавном по надзором месних заједница, применом различитих техничких решења.

Одвођење отпадних вода

Само у насељу Пландиште постоји започет систем канализације за одвођење отпадних вода и то за ужи центар где су сконцентрисане вишеспратне стамбене зграде. Отпадне воде из свих насеља се најчешће износе (ауто) цистернама на непозната неуређена места. Такав поступак се мора одмах обуставити. До сада толерисан нелегаллизован начин изношења отпадне воде може се изменити ако се одмах приступи изградњи система насељских канализација.

Одвођење атмосферских вода

Одвођење сувишних атмосферских вода из насеља посебним системима каналске мреже у оквиру грађевинских реона било отвореним или зацељеним каналима представља значајан проблем. Реципијенти-пријемници оваквих вода најчешће су најближе депресије или мелиоративни канали, односно водотокови. Ни у једном насељу није урађена техничка документација посебне канализације за атмосферске воде бар на нивоу Идејног пројекта.

Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом потрошача обезбеђено је из трафостанице ТС "Пландиште", 35/20 kV, инсталисане снаге 8,0 MVA. ТС "Пландиште" 35/20 kV, прикључена је на 35 kV напон из правца Вршца, који напаја и трафостаницу "Вршачки Ритови". Напајање је радијално и једнострано, тако да сваки прекид на 35 kV далеководу доводи до прекида напајања, не само насеља, већ и дела Општине.

Кроз катастарску општину пролази 110 kV далековод, који иде паралелно са 35 kV далеководом и пролази поред 35/20 kV трафостанице. Постоји изграђена преносна средњенапонска 35 kV, 20 kV, 10 kV као и нисконапонска 0,4 kV мрежа и припадајуће трафостанице 10/0,4 и 20/0,4 kV.

Гасоводна инфраструктура

Територији општине Пландиште је у попуности гасификована, крајем 80-тих, почетком 90-тих година прошлог века. У насељима Велика Грета и Пландиште гасна мрежа је изграђена још давне 1952. односно 1954. године. Укупна дужина гасне дистрибутивне мреже на подручју општине је 208,9 km, на коју је прикључено 4.405 потрошача, од чега је активних 4.143. За потребе снабдевања насеља земним гасом, изграђено је девет прикључних гасовода, укупне дужине 41,78 km.

Телекомуникациона инфраструктура

Телекомуникациона инфраструктура, на подручју општине Пландиште, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима већим делом, и по квалитету, и по капацитету је на задовољавајућем нивоу. Секундарна мрежа је на задовољавајућем нивоу, велики део је изграђен подземно и довољног капацитета.

У насељима је извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система. Спојни путеви између телефонских централа су остварени оптичким кабловима.

За потребе система GSM мреже мобилних телекомуникација на простору општине Пландиште, изграђене су две базне радио-станице у Пландишту и једна у Великом Гају.

Преко простора општине Пландиште прелази радио-релејни коридори система мобилних телекомуникација Пландиште-Вршачки Брег, Пландиште-Сечањ, Пландиште-Локве, Пландиште-Ватин, Пландиште-Велики Гај, Пландиште -Вршац 3.

2.8. Заштићена природна добра

На територији општине Пландиште се налазе споменици природе као заштићена природна добра "Храст лужњак у Великом Гају", "Парк дворца у Јагодићу", "Стари парк у Великом Гају" и "Парк дворца у Хајдучици".

На подручју Општине се налазе и подручја која су предвиђена за заштиту. Ова подручја представљају природне екосистеме, станишта изузетних природних вредности, ретких и угрожених биљних и животињских врста. То су остаци некадашњих мочвара, ритова, ритских шума и пашњака.

На стаништима природних реткости у складу са Уредбом о заштити природних реткости ("Службени гласник РС", бр. 50/93) је прописан I степен режима заштите. Локалитети пашњака (код Јагодића, Даниелско и Олга) који представљају влажне слане терене са вегетацијом мочварних ливада и остацима степа на слабинама у околини Маргите, значајни су као станишта птица и као подручје за њихову миграцију и сеобу (орао крсташ). Степски пашњаци су значајни и као станиште заштићене врсте текунице која је храна угроженог степског сокола.

2.9. Заштићена непокретна културна добра

На подручју општине Пландиште, према подацима надлежног Завода за заштиту споменика културе у Панчеву, евидентирана су непокретна културна добра и то:

- 3 споменика културе од великог значаја,
- 4 евидентирана културна добра под претходном заштитом и
- 11 зона археолошких локалитета.

2.10. Заштита животне средине

На територији Општине није успостављен катастар загађивача, као ни мониторинг воде, ваздуха и земљишта. На предметном простору нема већих индустријских објеката, потенцијалних загађивача.

Низак степен комуналне опремљености насеља знатно утиче на погоршање стања подземних вода, земљишта, а индиректно и ваздуха.

Одвођење отпадних вода није адекватно решено ни у једном насељу општине изузев у центру Пландишта, што може представљати извор деградације водоносних слојева, а индиректно и земљишта.

Земљиште, као природни ресурс, свакодневно се загађује неадекватном применом вештачког ђубрива, пестицида и других хемијских средстава, што представља лимитирајући фактор у пољопривредној производњи. Неодговарајућом обрадом, земљиште се осиромашује у квалитативном погледу и погоршава се његова структура.

Нерешено питање санитарног одлагања комуналног отпада и животињских лешева угрожава земљиште и водоносне слојеве, а индиректно и ваздух.